

'Iron Man' stukje van puzzel prehistorie

DOOR MATTHIE BERGMAN

ALKMAAR - Het was begin augustus de allerlaatste dag van de archeologische opgravingen aan de Paardenmarkt in Alkmaar. De spullen waren al ingepakt. En toen kon alles weer worden uitgepakt: 'Iron man' was gevonden, zoals stadsarcheoloog Peter Bitter het met een glimlach vertelt. Direct komt de natuurwetenschapper in Erik Cordfunke naar boven: „Dat kun je niet zeggen, want het is nog helemaal niet duidelijk of het een man was.”

Het zal vaker gebeuren in het interview met Bitter en Cordfunke samen. De gepensioneerde wetenschapper, ooit als correspondent verbonden aan de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek zoekt in iedere informatie die wordt gegeven of het ook wel echt wetenschappelijk verantwoord is.

Enthousiast

Wel zijn beiden enthousiast over 'Iron Man', de gehurkte figuur die in een prehistorisch graf op de Paardenmarkt is gevonden. Beide staan dan ook welhaast met ontzag te kijken naar de lakafdruk van het hele fijne botgruis van de stoffelijke resten in het archeologisch centrum aan de Oudegracht. De lakafdruk kon worden gemaakt, omdat de resten in duinzand lagen, bovenop veen. Dat veen was weer ontstaan na plantengroei in een van de vele krekken, die dit gebied in de prehistorie hebben doorsneden.

Monsters van het graf zijn inmiddels naar de Universiteit van Glasgow gestuurd voor een

exactere datering. Een van de redenen waarvoor men de datering wil aanscherpen is dat dan weer meer bekend wordt over de kustvorming in deze regio. „Het meest is namelijk nog niet bekend. Er was duinvorming en er was bewoning. Dat weten we wel. Maar de sporen die we daarvan hebben gevonden, kunnen ook door zwerfende stammen zijn achtergelaten”, aldus Cordfunke.

Bitter valt bij: „Als je restanten vindt, dan weet je nog niet hoe lang de mensen er woonden. Dat kan kort zijn of een paar generaties lang, ook al was dat indertijd ook betrekkelijk kort omdat mensen vaak niet oud werden. Bovendien was hier ooit een enorme slufter, die dwars door het land tot en met West-Friesland liep.”

Hoewel er dus in de IJzertijd bevolking was in dit gebied, moet men niet denken aan dorpen of dergelijke. Bitter: „Nederzettingen van meerdere boerderijen worden uit die tijd in west-Nederland niet gevonden. Een nederzetting was niet

groter dan één, hooguit twee boerderijen. Het landschap met de vele krekken en dergelijke maakte de vorming van grotere nederzettingen ook niet mogelijk.”

Gigantisch

Cordfunke vult aan dat het dan ook over een gigantische periode gaat: „Daarin is er geen continue ontwikkeling. Soms vestigde zich een boerengezin ergens om dan later, als de grond uitgeput was, weer te vertrekken. We hebben daarvan sporen gevonden uit de vroege en de late IJzertijd. We missen echter sporen uit het midden van de IJzertijd en we weten niet waarom dat is.”

Het waren ook barre omstandigheden waaronder de mensen in die tijd in dit gebied leefden. „We hebben ploegsporen gevonden van akkertjes op het Canadaplein, die waren volgestoven met duinzand. Daar had men dus in die tijd veel last van. De mens van nu zou het denk ik niet meer volhouden zo te leven.”

Bitter wijst er echter ook op dat het een gebied was met mogelijkheden: „De akkerbouw was misschien moeilijk, maar er was ook visvangst en jacht. Daardoor was het juist weer heel geschikt om te wonen.”

Dan gaat Bitter weer in op de waarde van de vondst van 'Iron Man': „We hebben dus een lijk, maar nog geen boerderij. Voor ons is de waarde van deze vondst echter dat er weer een

puzzelstukje is gevonden. De hele puzzel is nog lang niet compleet, maar als je naast elkaar legt wat je al hebt en dit vergelijkt met andere vondsten in deze buurt, zoals in Castricum en Uitgeest, dan kun je wel degelijk grotere verbanden leggen.”

Dateren via meten laatste zonnestraal

ALKMAAR - Nieuwe technieken maken de datering van archeologische vondsten steeds scherper. Een is werkelijk uniek: men kan via de zogenoemde optisch gestimuleerde luminescentie (osl) bepalen wanneer een zandkorreltje voor het laatst zonlicht heeft gezien.

In de jaren zestig van de 20ste eeuw werd ontdekt dat sommige mineralen een klein lichtsignaalje uitzenden wanneer ze worden verwarmd of beschenen met licht. Hoe ouder, hoe sterker het signaal. Deze datering is in sommige gevallen ook geschikt voor het bepalen van de afzettingsouderdom van sedimenten.

De Alkmaarse monsters worden onderzocht op de TU in Delft.

Schager Courant/NHD 07-10-2010

Vondst Romeinse skeletten

CASTRICUM - Tijdens opgravingen in Castricum zijn twee skeletten gevonden uit de Romeinse tijd.

Het komt zelden voor dat de overblijfselen van personen uit de tweede of derde eeuw na

Christus in graven worden ontdekt. Meestal werden lichamen verbrand en gecremeerd. Het kan zijn dat ze zijn geofferd. Ook is het mogelijk dat het gaat om nieuwkomers in deze regio die er

andere begrafenisrituelen dan gebruikelijk op nahielden.

De skeletten zijn deels over elkaar heen begraven.

Unieke Romeinse graven gevonden in Castricum

DOOR PIETER VAN HOVE

CASTRICUM - Tijdens opgravingen in Castricum zijn twee skeletten aangetroffen uit de Romeinse tijd.

Volgens projectleider Jan de Koning van het archeologisch bedrijf Hollandia zijn het bijzondere vondsten. „Het komt zelden voor dat de overblijfselen van personen uit de tweede of

derde eeuw na Christus in graven worden ontdekt. Meestal werden lichamen verbrand en gecremeerd.”

De Koning meent dat het mensen geweest kunnen zijn die zijn geofferd. Ook is het mogelijk dat het nieuwkomers in deze regio waren met andere begrafenisrituelen dan gebruikelijk.

De stoffelijk overschotten lagen anderhalve meter onder het

grasveld aan de achterkant van woonzorgcentrum De Bogaerd. Op die plek staat nieuwbouw gepland. De skeletten zijn deels over elkaar heen begraven. Het onderste skelet had gestrekte benen. Het bovenste had opgetrokken benen.

De Koning stelt dat slechts op enkele plaatsen in Noord-Holland graven uit de Romeinse tijd zijn blootgelegd. De vondst is

maandag gedaan en gisteren wereldkundig gemaakt.

De plek is een belangrijk archeologisch gebied. Drie jaar terug is in de directe omgeving een waterput blootgelegd. Gisteren is ook een waterput ontdekt in de vorm van opgestapelde pluggen op een wagenwiel. Even verderop werden de achterbenen van een paard opgegraven.

Skeletten nog in uitstekende staat

VERVOLG VAN VOORPAGINA

CASTRICUM - De vondst van twee redelijk gave skeletten komt voor projectleider Jan de Koning en zijn drie collega's van het archeologisch bedrijf Hollandia in Zaandam totaal onverwacht. De afgelopen dagen waren zij actief in de bouwput achter het gebouw van zorgcentrum De Bogaerd.

Zoals gebruikelijk bij dit soort projecten heeft er eerst archeologisch onderzoek plaats. Volgens Jan de Koning was de kans vooraf al groot dat er iets zou worden aangetroffen. „Castricum heeft

in de vroegste geschiedenis een belangrijke rol gespeeld. Dat zie je wel bij de opgravingen in de Castricumse Oosterbuurt in de jaren '90 waar ongeveer negen geraamtes zijn gevonden. Die skeletten lagen in een afwateringsgreppel, net zoals de nieuwe vondsten. Hemelsbreed is dat een afstand van enkele honderden meters. In het verleden is er al op diverse plekken veel materiaal uit die tijd gevonden.”

Schedels

De overblijfselen bevinden zich nog in redelijk goede staat, mede

vanwege de kleiige grond. Alleen de schedels vertonen barsten. Maar van oorlogsgeweld lijkt voorlopig geen sprake. Een nader onderzoek moet daarover meer duidelijkheid brengen. Tegelijkertijd worden dan het geslacht en de lengte van de skeletten bepaald. Op het eerste gezicht hebben de lichamen een lengte van zo'n 1,60 meter.

Troffel

Een collega-archeoloog van De Koning is met een troffel en een kwastje bezig de beenderen bloot te leggen.

Regelmatig neemt Jan de Koning foto's van de situatie. „Dit is een unieke vondst”, benadrukt de archeoloog nog maar eens. En dat terwijl hij bij de ontdekking afgelopen maandag aanvankelijk ervan uitging op potten te zijn gestoten. Net zoals die op

veel andere plekken in de directe omgeving zijn ontdekt. „Maar dan stuit je op betrekkelijk gave lichamen.”

De Koning vermoedt dat op slechts twintig andere plekken in Noord-Holland de graven van inheemse bewoners zijn gevonden. „Mogelijk gaat het om mensen die hier net zijn komen wonen. Mogelijk komen die uit gebieden waar het wel gebruikelijk was om overledenen te begraven. Hier was dat toen vrij ongebruikelijk.”

Terwijl de archeologen hun werk doen, houden vanachter de ramen van het woonzorgcentrum tientallen bewoners de verrichtingen nauwlettend in de gaten. Af en toe wordt er gelachen of op de ramen geklopt. Een leuk verzetje op een grauwe woensdagmiddag.

Alkmaarsche Courant/NHD 08-10-2010

Unieke Romeinse graven gevonden

DOOR PIETER VAN HOVE

CASTRICUM - Tijdens opgravingen in Castricum zijn twee skeletten aangetroffen uit de Romeinse tijd.

Volgens projectleider Jan de Koning van het archeologisch bedrijf Hollandia uit Zaandam zijn het bijzondere vondsten.

„Het komt zelden voor dat de overblijfselen van personen uit de tweede of derde eeuw na Christus in graven worden ontdekt. Meestal werden lichamen verbrand en gecremeerd.”

De Koning meent dat het mensen geweest die zijn geofferd. Ook is het mogelijk dat het nieuwkomers in deze regio waren met andere begrafenisrituelen dan gebruikelijk. De

stoffelijk overschotten lagen anderhalve meter onder het grasveld aan de achterkant van woonzorgcentrum De Bogaerd. Op die plek staat nieuwbouw gepland. De skeletten zijn deels over elkaar heen begraven. Het onderste skelet had gestrekte benen. Het bovenste had opgetrokken benen.

De Koning vermoedt dat op slechts twintig andere plekken in Noord-Holland de graven van inheemse bewoners zijn gevonden. „Mogelijk gaat het om mensen die hier net zijn komen wonen. Mogelijk komen die uit gebieden waar het wel gebruikelijk was om overledenen te begraven. Hier was dat toen vrij ongebruikelijk.”

De vondst is maandag ge-

laan. De plek is een belangrijk archeologisch gebied. Drie jaar terug is in de directe omgeving een waterput blootgelegd. Er is ook een waterput ontdekt in de vorm van opgestapelde pluggen op een wagenwiel. Even verderop werden de achterbenen van een paard opgegraven.

Volgens De Koning was de kans vooraf al groot dat er iets zou worden aangetroffen. „Castricum heeft in de vroegste geschiedenis een belangrijke rol gespeeld. Dat zie je wel bij de opgravingen in de Castricumse Oosterbuurt in de jaren negentig waar ongeveer negen geraamtes zijn gevonden. Die skeletten lagen in een afwateringsgreppel, net zoals de nieu-

we vondsten. Hemelsbreed is dat een afstand van enkele honderden meters. In het verleden is er al op diverse plekken veel materiaal uit die tijd gevonden.”

De overblijfselen bevinden zich nog in redelijk goede staat, mede vanwege de kleiige grond. Alleen de schedels vertonen barsten. Maar van oorlogsgeweld lijkt voorlopig geen sprake. Een nader onderzoek moet daarover meer duidelijkheid brengen. Tegelijkertijd worden dan het geslacht en de lengte van de skeletten bepaald.

Op het eerste gezicht hebben de lichamen een lengte van zo'n 1,60 meter.